

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПН України доктору педагогічних наук,
професору Рябовій З.В.

РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри
менеджменту освіти та права ЦПО ДЗВО «Університет
менеджменту освіти» Гладкової Валентини Миколаївни
на дисертаційне дослідження **Давидової Наталії Андріївни**
«Управління розвитком медіакультури керівників
закладів загальної середньої освіти в системі методичної роботи»,
подане на здобуття наукового ступеню доктора філософії
за напрямом 011 – освітні, педагогічні науки.

Ступінь актуальності обраної теми дисертаційного дослідження.

Реформи, що здійснюються в усіх сферах життя та інтеграція України до європейської спільноти зумовлюють фундаментальні зміни у сфері освіти. У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) зазначається, що медіаосвіта стає фундаментальною складовою інформаційної безпеки країни та відіграє стратегічну роль у вихованні патріотизму молоді, формуванні української ідентичності. Для ефективного здійснення управлінської діяльності керівникові ЗЗСО потрібні абсолютно нові особистісні та професійні характеристики, знання, уміння, навички, здібності, компетенції. Саме рівень медіаосвіти, медіаграмотності та медіакультури менеджера освіти дасть йому можливості досягти високого професійного рівня в розпізнанні фейкової інформації та показати високий рівень сприйняття й передавання належним чином її учасникам освітнього процесу. Тому необхідно переорієнтувати професійну підготовку керівників закладів загальної середньої освіти в цілому з метою розвитку культурних та медіа якостей.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, зазначимо такі, що мають вагоме значення для розвитку освіти в Україні: проаналізовано здобутки теорії і практики управління щодо розвитку медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти в системі методичної роботи; розроблена та обґрунтована модель управління розвитком медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти в системі методичної роботи; розроблена субмодель кваліметрична субмодель, що уможливило визначення умов управління розвитком медіакультури керівника ЗЗСО в системі методичної роботи; розроблено методичні

рекомендації для суб'єктів різних рівнів управління розвитком медіакультури керівників ЗЗСО в системі методичної роботи та методичний комплекс з розвитку медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти.

Нові факти, одержані здобувачем.

Ознайомлення зі змістом дисертації, основними науковими працями Наталії Андріївни Давидової дало змогу визначити найбільш істотні теоретико-методологічні положення, висновки та рекомендації, які мають наукову новизну. Особистий внесок дисертантки у предмет дослідження полягає в тому, що *уперше*: розроблено й теоретично обгрунтовано модель управління розвитком медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти в системі методичної роботи на засадах системного, андрагогічного, акмесинергетичного, компетентнісного, кваліметричного підходів; визначено медіакультури керівника ЗЗСО, розроблено субмодель розвитку МКК ЗЗСО та визначено критерії та показники її розвитку; *уточнено* визначення поняття «управління розвитком медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти в системі методичної роботи», під яким розуміємо цілеспрямовані дії керуючої системи (методична консультативна служба ЦПРПП) на керовану (керівник ЗЗСО), у результаті якої відбуваються зміни об'єктів від нижчого рівня до вищого; структурні компоненти медіа-культури керівників ЗЗСО (стійка мотивація та інтерес до формування й розвитку медіа-культури, формування мотивації готовності щодо роботи в медіапросторі; розуміння впливу медіа на особистість і суспільство; здатність до критичного мислення; здатність розрізняти інформаційне забезпечення сучасного суспільства; уміння здійснювати обгрунтований вибір медіа-засобів для реалізації педагогічних цілей; уміння комунікувати; здатність до самоосвіти та саморозвитку за допомогою медіа середовища; *удосконалено* зміст методичної роботи щодо управління розвитком медіа-культури керівників закладів загальної середньої освіти через запровадження дистанційного навчання.

Обгрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

У процесі рецензування дисертаційного дослідження Н.А. Давидової нами було зроблено висновок, що авторкою здійснено вдалий підбір методів дослідження, що забезпечило високий рівень обгрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Їх виділення, обгрунтування, доцільність і логічність використання вказують на наукову зрілість здобувачки. Достовірність результатів забезпечується: професійним вирішенням авторкою низки наукових завдань, що сприяло реалізації мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеної меті; використанням широкої джерельної бази за темою дисертації й достатнім масивом аналітичних даних.

У *першому розділі* дисертанткою здійснено аналіз наукової та педагогічної літератури, вивчені особливості діяльності директорів ЗЗСО. На основі досліджень понятійного апарату зазначається, що сформована на високому рівні медіакультура керівника закладу освіти надасть можливість управлінцю стати інноваційним, активно діяти в медійному просторі освітнього середовища, застосовуючи новітні досягнення науки та техніки. Медіакультура розглядається як здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інфосередовищі та вміння формувати образи й знаки, через які здійснюється ідеологічний, політичний, культурний вплив на аудиторію. Сформульовано поняття «управління розвитком медіакультури керівника закладу загальної середньої освіти» як цілеспрямованої дії керуючої системи на керовану, у результаті якої відбуваються зміни об'єктів від нижчого рівня до вищого, а саме формується здатність управлінця ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інфосередовищі (уміння виражати себе й спілкуватися за допомогою медіазасобів), осмислене розуміння реальності, створеної медіаджерелами та вміння засвоювати та передавати нові знання за допомогою медіа. Констатується, що методична робота центрів професійного розвитку педагогічних працівників з управління розвитком медіакультури керівників в ЗЗСО має спиратися на інноваційні практико орієнтовані технології, які стимулюватимуть мотивацію керівників ЗЗСО до теоретичних знань та передового практичного досвіду взаємодії з мас-медіа.

У *другому розділі* обґрунтовані структура та зміст моделі управління розвитком медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти в системі методичної роботи. Розроблена модель управління в умовах методичної служби за всіма ознаками є системною, бо відповідає загальновизнаним положенням теорії систем: цілеспрямованість, складність, подільність, цілісність, структурованість. Вона розроблена для розв'язання таких завдань: розробка й запровадження в методичну роботу корекційно-розвивальних програм онлайн-курсу для підвищення медіакультури керівника з урахуванням особливостей контингенту й умов закладів освіти, в яких вони працюють; добір методів і прийомів, що сприятимуть ефективній роботі керівника; моніторинг результатів діяльності керівників закладів загальної середньої освіти. Системотвірним компонентом цієї моделі є мета, яка полягає в підвищенні рівня сформованості медіакультури керівника ЗЗСО в системі методичної роботи. В основу моделі покладені концептуально-цільовий, змістовий, організаційно-структурний, процесуально-технологічний, результативно-корекційний блоки, які взаємопов'язані між собою. Концептуально-цільовий блок вміщує закони, концепції, закономірності, наукові підходи: компетентністний, андрагогічний, акме-синергетичний, особистісно орієнтований, принципи управління розвитком медіакультури керівників ЗЗСО в системі методичної роботи. Змістовий

блок уточнює складові медіакультури керівника ЗЗСО, містить факторно-критеріальну (кваліметричну) субмодель розвитку медіакультури керівників ЗЗСО та визначає напрями розвитку медіакультури керівника ЗЗСО. Організаційно-структурний блок моделі передбачає вплив суб'єктів на об'єкт управління: розвиток медіакультури керівників ЗЗСО, умови розвитку медіакультури: створення позитивної мотивації в керівників ЗЗСО до розвитку медіакультури; організація в центрі професійного розвитку педагогічних працівників компетентісно спрямованого навчання; інтеграція онлайн/офлайн-навчання в методичну роботу щодо розвитку медіакультури керівника ЗЗСО. Процесуально-технологічний блок моделі містить відповідну технологію управління розвитком медіакультури керівників ЗЗСО (медіакультура керівників, далі МКК). Уточнено критерії та показники розвитку медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти, що уможливило визначення умов управління розвитком медіакультури керівника ЗЗСО в системі методичної роботи.

У *третьому розділі* для перевірки ефективності розробленої моделі управління розвитком медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти в системі методичної роботи, було застосовано педагогічний експеримент. Провідними ознаками експерименту є залежні та незалежні змінні, що є експериментальними факторами. Незалежною змінною постає факторно-критеріальна (кваліметрична) субмодель визначення рівня сформованості медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти з комп'ютерною підтримкою із застосуванням редактора Excel. Незалежна змінна є фактором впливу на розвиток медіакультури керівників ЗЗСО в системі методичної роботи.

Залежними змінними є: рівні сформованості медіакультури керівників; рівні вимог ЦІРППІ щодо розвитку медіакультури керівників ЗЗСО в системі методичної роботи; компоненти медіакультури; самооцінювання керівників; самоорганізація та самоосвіта керівників ЗЗСО. Проміжні змінні також мають вплив на об'єкт дослідження: самооцінка реалізації потреб керівників ЗЗСО у розвитку та саморозвитку з питань медіакультури; готовність керівників до підвищення сформованої медіакультури; позитивна мотивація учасників експерименту щодо його проведення. Узагальнені результати експерименту засвідчили підвищення рівня сформованості медіакультури керівників ЗЗСО в системі методичної роботи.

За результатами дослідження розроблено методичні рекомендації для суб'єктів різних рівнів управління розвитком медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти в системі методичної роботи та методичний комплекс з розвитку медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти, в якому запропоновано діагностичні матеріали з обґрунтуванням методики їх застосування, авторський онлайн-курс «Розвиток медіакультури керівників закладів загальної середньої

освіти», навчальний та навчально-тематичний план та методичні рекомендації до його застосування в системі методичної роботи району.

Повнота викладення результатів в опублікованих працях.

Зміст, структура та логіка викладу матеріалу в дисертаційній роботі, сформульовані висновки свідчать про високий рівень методологічної культури цього наукового дослідження та глибоку обізнаність авторки з об'єктом свого наукового пошуку – управління освітнім процесом у закладі загальної середньої освіти з урахуванням змін в освітньому процесі.

Основні положення та наукові результати дисертаційної роботи викладено в достатній кількості наукових публікацій, зокрема, у 7 публікаціях, серед яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України (з них 1 – електронне); 1 стаття – у міжнародному журналі; 3 публікації у збірниках наукових праць, матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Аналіз дисертації та наукових публікацій Давидової Наталії Андріївни, в яких висвітлені основні наукові результати дослідження, не дає підстав припускати, що в них мають місце порушення академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація), оскільки результати перевірки за допомогою автоматизованої системи підтвердили відсутність академічного плагіату. В разі використання ідей, тверджень, відомостей із зовнішніх джерел інформації, в роботі завжди є на них посилання, що відповідає нормам законодавства про авторське право й суміжні права.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

У процесі рецензування дисертаційної роботи ми звернули увагу здобувачки на деякі дискусійні питання. Зокрема, нами було рекомендовано:

1. У першому розділі подаються професійно значущі якості, які необхідні керівникові в управлінні (с. 61 дисертації), що є доречним у ході аналізу ключових рис професійної компетентності керівника закладу освіти, проте недостатньо обґрунтовано зроблено висновки щодо застосування саме адаптивного управління, що є найбільш ефективним у процесі управління готовністю керівників ЗЗСО до організації інклюзивного навчання в системі методичної роботи.

2. У другому розділі представлена авторська модель управління розвитком медіакультури керівників ЗЗСО в системі методичної роботи, розроблена на засадах системного, андрагогічного, акмесинергетичного підходів. Тому варто було приділити увагу в рамках процесуально-технологічного блоку моделі розробці індивідуальної траєкторії розвитку медіакультури керівника ЗЗСО.

3. Результати дослідження (п. 2.2) варто звести в таку таблицю:

Компонент медіакультури	Оцінювання	
	Критерії	Показники

4. У Розділі 3 йдеться про експериментальну перевірку моделі управління розвитком медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти в системі методичної роботи. У тексті варто б конкретизувати, що саме перевіряється: ефективність, результативність, доцільність чи дієвість цієї моделі.

5. За результатами дослідження авторці варто було б розробити навчальний посібник відповідного онлайн-спецкурсу (додаток В) з метою ознайомлення консультантів ЦПРПП з основними положеннями наукової роботи, звернувши особливу увагу на методику проведення онлайн-занять.

6. Бажано було б розширити список використаних джерел – до 220...240 позицій.

Загальні висновки потребують доопрацювання. Необхідно структурувати текст за принципом: як вирішене кожне завдання дослідження і що отримано в результаті такого вирішення.

Проте висловлені зауваження та побажання є дискусійними і не впливають на загальну високу позитивну оцінку рецензованої дисертації.

Висновок.

На підставі здійсненого аналізу тексту дисертаційного дослідження можна стверджувати, що дисертація Давидової Наталії Андріївни «**Управління розвитком медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти в системі методичної роботи**», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки», є цілісним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, має наукову теоретичну і практичну цінність, є актуальним. За змістом, якістю, обсягом, повнотою викладення основних результатів, які є достовірними, можна зробити висновок, що дисертація Давидової Наталії Андріївни відповідає чинним вимогам, зокрема, «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами та доповненнями № 34 від 21 березня 2022 року) і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

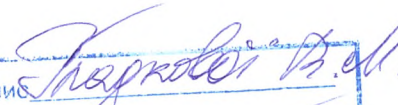
РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри менеджменту освіти та права

ЦППО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» В.М. Гладкова

ЗАСВІДЧУЮ:
 від. роботи
 пропонує